

H. LEGISLATIVNÍ RÁMEC OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY

H.1. Česká legislativa

V následujícím textu uvádíme přehled základních zákonů týkající se životního prostředí. Prováděcí předpisy k jednotlivým zákonům jsou uvedeny v Příloze č. 14.

H.1.1. Obecná část práva životního prostředí

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění zákonů č. 123/1998 Sb., č. 100/2001 Sb. a č. 460/2004 Sb.

- vymezuje základní pojmy a stanovuje základní zásady ochrany životního prostředí a povinnosti právnických a fyzických osob při ochraně a zlepšování stavu životního prostředí a při využívání přírodních zdrojů, vychází z principu trvale udržitelného rozvoje
- jmenuje složky životního prostředí: ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, atd.

Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění zákonů č. 132/2000 Sb., č. 6/2005 Sb. a č. 413/2005 Sb.

Tento zákon upravuje v souladu s právem Evropských společenství:

- podmínky výkonu práva na včasné a úplné informace o životním prostředí
- přístup veřejnosti k těmto informacím
- základní podmínky a lhůty pro zpřístupňování informací
- vzdělávání, výchovu a osvětu v oblasti ochrany životního prostředí

Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), ve znění zákonů č. 521/2002 Sb., č. 437/2004 Sb., č. 695/2004 Sb., č. 444/2005 Sb. a č. 222/2006 Sb.

Účelem zákona je, v souladu s právem ES, dosáhnout vysoké úrovně ochrany životního prostředí jako celku, zabezpečit integrovaný výkon veřejné správy při povolování provozu zařízení a zřídit a provozovat integrovaný registr znečišťování životního prostředí.

Tento zákon:

- stanoví povinnosti provozovatelů zařízení
- upravuje postup při vydávání integrovaného povolení
- zřizuje integrovaný registr znečišťování životního prostředí, stanoví způsob shromažďování údajů o emisích a přenosech látek evidovaných v tomto registru a poskytování údajů z něho
- upravuje podmínky pro propojení dosavadních informačních systémů v oblasti ochrany životního prostředí s integrovaným registrem znečišťování životního prostředí
- stanoví působnosti orgánů veřejné správy podle tohoto zákona
- upravuje systém výměny informací o nejlepších dostupných technikách
- stanoví sankce za porušení povinností stanovených tímto zákonem

Zákon se nevztahuje na:

- znečištění způsobené vniknutím radioaktivních látek do životního prostředí (Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.)
- vypouštění radioaktivních látek do životního prostředí a emisní limity stanovené pro tyto látky podle zvláštního právního předpisu
- nakládání s geneticky modifikovanými organismy podle zvláštního právního předpisu (Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.)

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění zákona č. 93/2004 Sb., č. 163/2006 Sb., č. 186/2006 Sb.

Zákon v souladu s právem Evropských společenství upravuje posuzování vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví a postup fyzických osob, právnických osob, správních úřadů a územních samosprávných celků (obcí a krajů) při tomto posuzování.

Posuzování vlivů na životní prostředí podléhají v tomto zákoně vymezené záměry a koncepce, jejichž provedení by mohlo závažně ovlivnit životní prostředí.

Účelem posuzování vlivů na životní prostředí je získat objektivní odborný podklad pro vydání rozhodnutí, popřípadě opatření podle zvláštních právních předpisů, a přispět tak k udržitelnému rozvoji společnosti. Tento podklad je jedním z podkladů v řízeních podle zvláštních právních předpisů.

Posuzují se vlivy na veřejné zdraví a vlivy na životní prostředí, zahrnující vlivy na živočichy a rostliny, ekosystémy, půdu, horninové prostředí, vodu, ovzduší, klima a krajinu, přírodní zdroje, hmotný majetek a kulturní památky, vymezené zvláštními právními předpisy a na jejich vzájemné působení a souvislosti.

Zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa

Zákon č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

H.1.2. Zvláštní část práva ochrany životního prostředí

H.1.2.1. Ochrana složek životního prostředí a ekosystémů

Ochrana přírody a krajiny

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění zákonů ČNR č. 347/1992Sb., č. 289/1995 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 3/1997 Sb., zákonů č. 16/1997 Sb., č. 123/1998 Sb., č. 161/1999 Sb., č. 238/1999 Sb., č. 132/2000 Sb., č. 76/2002 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 100/2004 Sb., č. 168/2004 Sb., č. 218/2004 Sb., (úplné znění vyhlášeno pod č. 460/2004 Sb.), č. 387/2005 Sb. a č. 444/2005 Sb.

Účelem zákona je za účasti příslušných krajů, obcí, vlastníků a správců pozemků přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji a vytvořit v souladu s právem Evropských společenství v České republice soustavu Natura 2000. Přitom je nutno zohlednit hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry.

Ochranou přírody a krajiny se podle tohoto zákona rozumí dále vymezená péče státu a fyzických i právnických osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, péče o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péče o vzhled a přístupnost krajiny.

Ochrana přírody a krajiny podle tohoto zákona se zajišťuje zejména:

- ochranou a vytvářením územního systému ekologické stability krajiny
- obecnou ochranou druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a zvláštní ochranou těch druhů, které jsou vzácné či ohrožené, pozitivním ovlivňováním jejich vývoje v přírodě a zabezpečováním předpokladů pro jejich zachování, popřípadě i za použití zvláštních pěstebních a odchovných zařízení ochranou vybraných nalezišť nerostů, paleontologických nálezů a geomorfologických a geologických jevů i zvláštní ochranou vybraných nerostů
- ochranou dřevin rostoucích mimo les
- vytvářením sítě zvláště chráněných území a péčí o ně
- účastí na tvorbě a schvalování lesních hospodářských plánů s cílem zajistit ekologicky vhodné lesní hospodaření
- spoluúčastí v procesu územního plánování a stavebního řízení s cílem prosazovat vytváření ekologicky vyvážené a esteticky hodnotné krajiny
- účastí na ochraně půdního fondu, zejména při pozemkových úpravách
- ovlivňováním vodního hospodaření v krajině s cílem udržovat přirozené podmínky pro život vodních a mokřadních ekosystémů při zachování přirozeného charakteru a přírodě blízkého vzhledu vodních toků a ploch a mokřadů
- obnovou a vytvářením nových přírodně hodnotných ekosystémů, například při rekultivacích a jiných velkých změnách ve struktuře a využívání krajiny
- ochranou krajiny pro ekologicky vhodné formy hospodářského využívání, turistiky a rekreace.

Zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)

Tento zákon upravuje ochranu volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, které jsou ohroženy na přežití, s cílem jejich zachování regulováním obchodu s nimi v souladu s Úmluvou o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a právem Evropských společenství.

Tento zákon stanovuje:

- podmínky pro obchod s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin dále vymezených
- stanoví některá další opatření sloužící k zajištění ochrany a evidence těchto druhů na území České republiky.

Vztahuje se na:

- druhy, které jsou přímo ohroženy vyhubením
- druhy, které je nutné chránit usměrňováním dovozu a vývozu, aby nedošlo k jejich ohrožení vyhubením, nebo za účelem ochrany jiných ohrožených druhů
- druhy, které jsou chráněny na návrh státu, jež je členem Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

Zákon č.115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, ve znění zákonů č. 476/2001 Sb. a č.320/2002 Sb.

Tento zákon upravuje poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy (dále jen „vybraný živočich“). Náhrady škod poskytuje stát za podmínek, v rozsahu a způsobem, které jsou stanoveny tímto zákonem.

Vybranými živočichy jsou:

- bobr evropský (*Castor fiber L.*)
- vydra říční (*Lutra lutra L.*)
- kormorán velký (*Phalacrocorax carbo L.*)
- los evropský (*Alces alces L.*)
- medvěd hnědý (*Ursus arctos L.*)
- rys ostrovid (*Lynx lynx L.*)
- vlk (*Canis lupus L.*).

Zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách)

Tento zákon upravuje podmínky pro vydání licence k provozování zoologických zahrad, postup při vydávání licence, kontrolu nad dodržováním povinností plynoucích z tohoto zákona, základní podmínky pro poskytování dotací ze státního rozpočtu a jiných veřejných zdrojů provozovatelům zoologických zahrad a sankce za porušení povinností stanovených tímto zákonem.

Ochrana vody

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění zákonů č. 76/2002 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 274/2003 Sb., č. 20/2004 Sb., č. 413/2005 Sb. a č. 444/2005 Sb.

Účelem tohoto zákona je:

- chránit povrchové a podzemní vody
- stanovit podmínky pro hospodárné využívání vodních zdrojů a pro zachování zlepšení jakosti povrchových a podzemních vod
- vytvořit podmínky pro snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a zajistit bezpečnost vodních děl
- přispívat k ochraně vodních ekosystémů a na nich přímo závisících suchozemských ekosystémů
- upravovat právní vztahy k povrchovým a podzemním vodám, vztahy fyzických a právnických osob k využívání povrchových a podzemních vod a stejně tak i vztahy k pozemkům a stavbám, s nimiž výskyt těchto vod přímo souvisí, a to v zájmu zajištění trvale udržitelného užívání těchto vod, bezpečnosti vodních děl a ochrany účinky povodní a sucha.

Zákon č. 274/2001 sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění zákonů č. 320/2002 Sb., č. 274/2003 Sb., č. 20/2004 Sb., č. 167/2004 Sb., č. 127/2005 Sb. a č. 76/2006 Sb.

Tento zákon:

- upravuje některé vztahy vznikající při rozvoji, výstavbě a provozu vodovodů a kanalizací sloužících veřejné potřebě a přípojek na ně
- upravuje působnost orgánů územních samosprávných celků a správních úřadů na tomto úseku
- nevztahuje se na vodovody a kanalizace, u nichž je průměrná denní produkce nižší než 10 m³ nebo je-li počet fyzických osob trvale využívajících vodovod nebo kanalizaci nižší než 50, na vodovody sloužící k trvalému rozvodu jiné než pitné vody a na oddílné kanalizace sloužící k odvádění povrchových vod vzniklých odtokem srážkových vod, dále se nevztahuje na ty vodovody a kanalizace, na které není připojen alespoň jeden odběratel (nerozhodne-li vodoprávní úřad na základě návrhu nebo z vlastního podnětu jinak a je-li znění výše uvedeného v rozporu se zájmy ochrany veřejného zdraví, ochrany zdraví zvířat nebo ochrany životního prostředí a jsou-li na vodovod nebo kanalizaci připojeni alespoň 2 odběratelé)

Ochrana ovzduší a ozónové vrstvy Země

Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), ve znění zákonů č. 521/2002 Sb., č. 92/2004 Sb., č. 186/2004 Sb., č. 695/2004 Sb., č. 180/2005 Sb., č. 385/2005 Sb. a č. 444/2005 Sb. (úplné znění vyhlášeno pod č. 472/2005 Sb.)

Tento zákon v souladu s ES stanoví:

- práva a povinnosti osob a působnost správních úřadů při ochraně vnějšího ovzduší před vnášením znečišťujících látek lidskou činností a při zacházení s regulovanými látkami, které poškozují ozonovou vrstvu Země, a s výrobky, které takové látky obsahují

- podmínky pro další snižování množství vypouštěných znečišťujících látek působících nepříznivým účinkem na život a zdraví lidí a zvířat, na životní prostředí nebo a hmotný majetek
- nástroje ke snižování množství látek ovlivňujících klimatický systém Země.

Tento zákon se nevztahuje na vnášení radionuklidů do životního prostředí, které je upraveno zvláštním zákonem.

Zákon č. 695/2004 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a o změně některých zákonů

Tento zákon zapracovává příslušné předpisy ES a stanoví:

- práva a povinnosti provozovatelů zařízení a dalších osob při obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů
- postup při vydávání povolení k vypouštění emisí skleníkových plynů a rozhodování o jeho změnách
- postup při vydávání a přidělování povolenek na emise skleníkových plynů a podmínky obchodování s nimi
- působnost orgánů veřejné správy
- sankce za porušení uložených povinností

Ochrana půdního fondu a lesního hospodářství

Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění zákonů č. 10/1993 Sb., č. 98/1999 Sb. (úplné znění vyhlášeno pod č. 231/1999 Sb.), č. 132/2000 Sb., č. 76/2002 Sb., č. 320/2002 Sb. a č. 444/2005 Sb.

Tento zákon:

- určuje zásady ochrany zemědělského půdního fondu (dále jen „ZPF“)
- vymezuje činnosti, při nichž je ochraně ZPF věnována zvýšená pozornost
- určuje principy hospodaření na ZPF
- stanovuje pravidla při změně kultur zemědělské a nezemědělské půdy
- upravuje podmínky odnětí půdy ze ZPF
- vymezuje působnost orgánů ochrany ZPF.

Zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů

Zákon upravuje řízení o pozemkových úpravách, soustavu a působnost pozemkových úřadů.

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon stanoví podmínky hospodaření v ekologickém zemědělství a podmínky pro výrobu biopotravin. Dále upravuje systém osvědčování původu bioproduktů a biopotravin a jejich označování, jakož i výkon kontroly a dozoru nad dodržováním tohoto zákona.

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon)

Účelem tohoto zákona je stanovit předpoklady pro zachování lesa, péči o les a obnovu lesa jako národního bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního

prostředí, pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm.

Zákon č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin)

Tento zákon stanoví podmínky, za nichž lze uvádět do oběhu reprodukční materiál lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určený k obnově lesa a k zalesňování a pro udržování a zvyšování biologické různorodosti lesa včetně genetické různorodosti stromů a pro trvale udržitelné hospodaření v lesích.

Zákon č. 308/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech), a zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby)

Zákon č. 79/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství)

Zákon č. 77/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

Zákon č. 59/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

H.1.2.2. Ochrana před zdroji ohrožení životního prostředí

Odpadové hospodářství, obaly

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákonů č. 477/2001 Sb., č. 76/2002 Sb., č. 275/2002 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 356/2003 Sb., č. 167/2004 Sb., č. 188/2004 Sb., č. 317/2004 Sb., č. 7/2005 Sb. (úplné znění vyhlášeno pod č. 106/2005 Sb.) a č. 444/2005 Sb.

Tento zákon stanoví:

- pravidla pro předcházení vzniku odpadů a pro nakládání s nimi při dodržování ochrany životního prostředí, ochrany zdraví člověka a trvale udržitelného rozvoje

- práva a povinnosti osob v odpadovém hospodářství
- působnost orgánů veřejné správy

Zákon se vztahuje na nakládání se všemi odpady, s výjimkou:

- odpadních vod
- odpadů z hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem ukládaných v odpadech, výsypkách a odkalištích
- odpadů drahých kovů
- radioaktivních odpadů
- mrtvých lidských těl a ostatků
- konfiskátů živočišného původu
- nezachycených emisí znečišťujících ovzduší
- odpadů trhavin, výbušnin a munice

Pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak, vztahuje se tento zákon i na ukládání odpadů, které nevznikly při hornické činnosti, do podzemních prostor a na odkaliště a na nakládání s nepoužitelnými návykovými látkami, přípravky a prekurzory a nepoužitelnými léčivými.

Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění zákonů č. 274/2003 Sb., č. 94/2004 Sb., č. 237/2004 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 444/2005 Sb. a č. 66/2006 Sb.

Účelem tohoto zákona je chránit životní prostředí předcházením vzniku odpadů z obalů, a to zejména snižováním hmotnosti, objemu a škodlivosti obalů a chemických látek v těchto obalech obsažených v souladu s právem Evropských společenství. Tento zákon stanoví práva a povinnosti podnikajících právnických a fyzických osob a působnost správních úřadů při nakládání s obaly a uvádění obalů a balených výrobků na trh nebo do oběhu, při zpětném odběru a při využití odpadu z obalů a stanoví poplatky a ochranná opatření, opatření k nápravě a pokuty.

Tento zákon se vztahuje na:

- nakládání se všemi obaly, které jsou v České republice uváděny na trh nebo do oběhu, s výjimkou kontejnerů užívaných v silniční, železniční nebo letecké dopravě nebo při námořní nebo vnitrozemské vodní plavbě podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce mezinárodních smluv nebo ve Sbírce zákonů.
- nakládání s odpady z obalů se vztahují právní předpisy platné pro hospodaření s odpady, pokud tento zákon nestanoví jinak

Tímto zákonem nejsou dotčeny další požadavky na obaly stanovené zvláštními právními předpisy

Záření

Zákon č.18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění zákonů č. 83/1998 Sb., č. 71/2000 Sb., č. 132/2000 Sb., č. 13/2002 Sb., č. 310/2002 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 279/2003 Sb., č. 186/2004 Sb., č. 1/2005 Sb., č. 253/2005 Sb., č. 413/2005 Sb., č. 186/2006 Sb.

Tento zákon upravuje:

- způsob využívání jaderné energie a ionizujícího záření a podmínky vykonávání činností souvisejících s využíváním jaderné energie a činností vedoucích k ozáření,

- systém ochrany osob a životního prostředí před nežádoucími účinky ionizujícího záření,
- povinnosti při přípravě a provádění zásahů vedoucích ke snížení přírodního ozáření a ozáření v důsledku radiálních nehod,
- zvláštní požadavky pro zajištění občanskoprávní odpovědnosti za škody v případě jaderných škod,
- podmínky zajištění bezpečného nakládání s radioaktivními odpady,
- výkon státní správy a dozoru při využívání jaderné energie, při činnostech vedoucích k ozáření a nad jadernými položkami.

Hluk a vibrace

Zákon č. 471/2005 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví a soustavu orgánů ochrany veřejného zdraví, jejich působnost a pravomoc.

Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění zákona č. 71/2000 Sb., zákona č. 102/2001 Sb., zákona č. 205/2002 Sb., zákona č. 226/2003 Sb., zákona č. 277/2003 Sb., zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 229/2006 Sb.

Tento zákon upravuje:

- způsob stanovování technických požadavků na výrobky, které by mohly ohrozit zdraví nebo bezpečnost osob, majetek nebo přírodní prostředí (dále jen „oprávněný zájem“)
- práva a povinnosti osob, které uvádějí na trh výrobky, které by mohly ohrozit oprávněný zájem,
- práva a povinnosti právnických nebo fyzických osob pověřených k činnostem podle tohoto zákona, které souvisí s tvorbou a uplatňováním českých technických norem nebo se státním zkušebnictvím.

Chemické látky a přípravky

Zákon č. 356/2003 Sb. Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých dalších zákonů, novelizován zákonem č. 186/2004 Sb.

Předmětem zákona je:

- stanovení práv a povinností právnických osob a fyzických osob při zjišťování vlastností a klasifikaci chemických látek a chemických přípravků, při jejich registraci, evidenci, oznamování, nakládání s nimi a při jejich uvádění na trh
- vymezení působnosti správních úřadů při zajištění ochrany zdraví člověka a životního prostředí před škodlivými účinky chemických látek a chemických přípravků a stanovení působnosti orgánů odborného dozoru nad dodržováním ustanovení tohoto zákona

Tento zákon se nevztahuje na:

- léčiva
- krmiva
- potraviny
- kosmetické prostředky
- nerostné suroviny

- střelivo
- výbušniny
- radionuklidové zářiče a jaderné materiály
- přípravky na ochranu rostlin
- omamné a psychotropní látky
- chemické zbraně a jejich prekurzory
- látky poškozující ozonovou vrstvu Země pokud nakládání s nimi je upraveno zvláštními právními předpisy.

Tímto zákonem nejsou dotčeny povinnosti při přepravě:

- nebezpečných chemických látek a chemických přípravků po železnici
- po silničních komunikacích
- po vodě
- vzduchem
- při tranzitu látek a přípravků, které jsou pod celním dohledem, pokud není součástí tranzitu jejich úprava nebo zpracování
- nakládání s odpady
- nakládání s odpadními a zvláštními vodami.

Geneticky modifikované organismy

Zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, novelizován zákonem č. 346/2005 Sb.

Zákon stanoví v souladu s právem Evropských společenství:

- práva a povinnosti osob a působnost správních orgánů při nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty.

Tento zákon se nevztahuje na:

- nakládání s organismy získanými technikou mutagenese nebo technikou buněčné fúze či fúze protoplastů rostlinných buněk organismů, u nichž může být výměny genetického materiálu dosaženo tradičními šlechtitelskými metodami, pokud tyto techniky současně nezahrnují technické postupy podle bodu 1 přílohy č. 1 k tomuto zákonu nebo použití geneticky modifikovaných organismů těmito postupy vzniklých
- uzavřené nakládání s geneticky modifikovanými organismy týkající se výlučně geneticky modifikovaných mikroorganismů, které splňují kritéria bezpečnosti pro zdraví lidí, zdraví zvířat, složky životního prostředí a biologickou rozmanitost stanovená v příloze č. 2 k tomuto zákonu
- uzavřené nakládání s geneticky modifikovanými organismy týkající se výlučně geneticky modifikovaných mikroorganismů vzniklých buněčnou fúzí nebo fúzí protoplastů buněk prokaryontních druhů, jež si vyměňují genetický materiál známými fyziologickými procesy, pokud tato fúze současně nezahrnuje technické postupy podle bodu 1 přílohy č. 1 k tomuto zákonu nebo použití geneticky modifikovaných organismů těmito postupy vzniklých
- uzavřené nakládání s geneticky modifikovanými organismy týkající se výlučně geneticky modifikovaných mikroorganismů vzniklých buněčnou fúzí nebo fúzí protoplastů buněk eukaryontních druhů, včetně tvorby hybridomů, pokud tato fúze současně nezahrnuje technické postupy podle bodu 1 přílohy č. 1 k tomuto zákonu nebo použití geneticky modifikovaných organismů těmito postupy vzniklých.

V pochybnostech, zda jde o výjimku z působnosti tohoto zákona, rozhoduje Ministerstvo životního prostředí:

- Je-li geneticky modifikovaný organismus nebo genetický produkt léčivým přípravkem nebo přípravkem na ochranu rostlin podléhajícím registraci podle zvláštního právního předpisu, nevztahují se na něj ustanovení tohoto zákona o řízení o zápisu do Seznamu geneticky modifikovaných organismů a genetických produktů schválených pro uvádění do oběhu a o jeho změně. Rozhodnutí o povolení uvedení takového léčivého přípravku nebo přípravku na ochranu rostlin do oběhu podle zvláštního právního předpisu nesmí být vydáno dříve, než ministerstvo vydá stanovisko obsahující specifické hodnocení rizika léčivého přípravku nebo přípravku na ochranu rostlin pro životní prostředí. Ministerstvo je povinno vydat stanovisko do 15 dnů ode dne doručení žádosti příslušného správního orgánu.

H.1.2.3 Právní úprava ochrany životního prostředí v rámci jiných lidských činností

Ochrana horninového prostředí

Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), se změnami a doplňky provedenými zákonem č.541/1991 Sb. (úplné znění č.439/1992Sb.), č.10/1993 Sb., č.168/1993 Sb., č. 366/2000 Sb., č. 132/2000 Sb., č. 258/2000 Sb., č. 315/2001 Sb.,č. 61/2002 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 150/2003 Sb., č. 3/2005 Sb., č. 386/2005 Sb.

Účelem tohoto zákona je stanovit zásady ochrany a racionálního využívání nerostného bohatství, zejména při vyhledávání a průzkumu, otvírce, přípravě a dobývání ložisek nerostů, úpravě a zušlechťování nerostů prováděných v souvislosti s jejich dobýváním, jakož i bezpečnosti provozu a ochrany životního prostředí při těchto činnostech.

Zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění zákonů č. 425/1990 Sb., č. 542/1991 Sb., č. 169/1993 Sb., č. 128/1999 Sb., č. 71/2000 Sb., č. 124/2000 Sb., č. 315/2001 Sb., č. 206/2002 Sb. (úplné znění vyhlášeno pod č. 408/2002 Sb.), č. 320/2002 Sb., č. 226/2003 Sb., č. 3/2005 Sb. a č. 386/2005 Sb.

Účelem tohoto zákona je stanovit podmínky provádění hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem, zejména z hlediska racionálního využívání ložisek nerostů, bezpečnosti práce a provozu, ochrany pracovního prostředí, jakož i podmínky používání výbušnin a upravit organizaci a působnost orgánů státní báňské správy.

Zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích, ve znění zákona č. 543/1991 Sb., zákonným opatřením č. 369/1992 Sb., a zákonů č. 366/2000 Sb. (úplné znění vyhlášeno pod č. 66/2001 Sb.), č. 320/2002 Sb., č. 18/2004 Sb., č. 3/2005 Sb. a č. 444/2005 Sb.

Účelem tohoto zákona je stanovit podmínky pro odborné a racionální projektování, provádění a vyhodnocování geologických prací, jejich koordinaci a kontrolu a pro využití jejich výsledků v národním hospodářství, ve vědě a technice, jakož i vymezení postavení a působnost Českého geologického úřadu.

H.2. Evropská legislativa

H.2.1. Úvod

H.2.1.1 Období před vstupem ČR do EU

V období před vstupem ČR do EU představovala základ právního rámce pro přistoupení České republiky k Evropské unii Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé. Ustanovení relevantní z hlediska oblasti životního prostředí se týkala jednak harmonizace českých předpisů práva životního prostředí s komunitárními normami (*acquis communautaire*) a dále spolupráce obou smluvních stran v této oblasti.

Sbližování (aproximace) práva předpokládalo postupnou slučitelnost (kompatibilitu) „stávajících i budoucích právních předpisů ČR s právními předpisy Společenství“, přičemž nejvýznamnější oblasti práva, kterých se měla aproximace dotýkat, byly v tomto ustanovení výslovně uvedeny. Vedle životního prostředí zde byly rovněž uvedeny oblasti, jako ochrana zdraví a života lidí, zvířat a rostlin, ochrana spotřebitele, technická pravidla a technické normy a zákony a předpisy o jaderné energii, tedy oblasti, které jsou buď přímo součástí práva životního prostředí, nebo s tímto velice úzce souvisejí. Společenství se zavázalo poskytnout ČR při sblížování práva technickou pomoc, která by měla zahrnovat především výměnu expertů, poskytování včasných informací zvláště o příslušných právních předpisech, organizování seminářů, odbornou přípravu a pomoc při překladu právních předpisů Společenství v příslušných odvětvích.

Pro Českou republiku byla vyjednána celkem 3 přechodná období, původně jich nicméně bylo navrhováno českou stranou v oblasti životního prostředí kolem 10.

Pro integraci jednotlivých politik předvíдалa Evropská dohoda systém spolupráce. Cílem této spolupráce byl „rozvoj a nárůst potenciálu ČR“. Z hlediska ochrany životního prostředí představoval zásadní ustanovení čl. 73 odst. 2 ED, který stanovil povinnost řídit se při realizaci hospodářské spolupráce v jednotlivých oblastech zásadou trvale udržitelného rozvoje. Jednotlivá uskutečňovaná opatření v rámci spolupráce měla kromě dosažení svých cílů zajistit, aby „hlediska ochrany životního prostředí byla rovněž od počátku brána plně do úvahy a aby byla spojována s požadavky harmonického sociálního rozvoje“. Lze tedy říci, že tvůrci Evropské dohody si byli vědomi určitých deficitů, resp. handicapů sektoru životního prostředí v zemích střední a východní Evropy, a zájem na jeho ochraně tak měl v rámci evropských dohod do jisté míry privilegované postavení.

Spolupráce smluvních stran v oblasti ochrany životního prostředí byla upravena rovněž jako spolupráce v ostatních oblastech v rámci hlavy VI (Hospodářská spolupráce) a čl. 81 ED. Spolupráce na tomto úseku se týkala taxativně stanovených oblastí, mezi něž patřilo účinné monitorování hladin znečištění; informační systémy o stavu životního prostředí; boj proti regionálnímu a hranice přesahujícímu znečištění ovzduší; trvale únosné, účinné a ekologicky efektivní využívání energie a její výroby; bezpečnost průmyslových závodů; rozvoj příslušných technologií a výrobních

procesů; klasifikace chemikálií a bezpečné zacházení s nimi; účinné předcházení a snižování znečištění vod, zvláště zdrojů pitné vody a hranice přesahující vodní toky; snižování odpadů, jejich vracení do oběhu a bezpečné ukládání (včetně radioaktivních odpadů); dopad zemědělství na životní prostředí; eroze půdy; ochrana lesů, flóry a fauny; obnovování ekologické stability venkova; územní plánování včetně stavebního a urbanistického plánování; užívání ekonomických a fiskálních nástrojů; globální změny podnebí a jejich odvrácení; uvědomování si významu životního prostředí a výchova k němu; mezinárodní úmluvy v oblasti životního prostředí.

Zároveň Evropská dohoda stanovila prostředky, jakými měla být spolupráce ve výše uvedených oblastech realizována. Mezi tyto prostředky byla zahrnuta výměna informací a odborníků (včetně informací a odborníků z oblasti předávání čistých technologií, rozvoje informačních systémů v oblasti životního prostředí), programy odborné přípravy, společná výzkumná činnost, spolupráce na regionální úrovni (včetně spolupráce v rámci Evropské agentury pro životní prostředí) a na úrovni mezinárodní, rozvoj strategií zvláště s přihlédnutím ke globálním a klimatickým otázkám a v neposlední řadě také sblížování právních norem. V předstupním období byly v rámci MŽP využívány do velké míry tzv. twinningové projekty (z angl. twin – dvojče), spočívající ve spolupráci se zahraničními experty, kteří působili při ministerstvu jako stálá mise, nebo dojížděli na pracovní setkání tyto projekty se týkaly např. oblasti ochrany vod, ovzduší či nakládání s odpady).

Pokrok kandidátských zemí v implementaci komunitárních norem byl sledován prostřednictvím pravidelných hodnotících zpráv o pokroku jednotlivých kandidátských zemí pověřila Rada Komisi na základě návrhu obsaženého v dokumentu Agenda 2000.

H.2.1.2. Období po vstupu ČR do EU

Vstup ČR do EU znamenal pro oblast životního prostředí zásadní změny, a to jak ve vztahu k faktickému stavu životního prostředí, které se díky postupnému přebírání komunitárních environmentálních norem a praktické aplikaci požadavků z nich vyplývajících výrazným způsobem zlepšilo, tak ve vztahu k právním normám upravujícím tuto oblast.

Právním základem vstupu ČR do EU je tzv. Smlouva o přistoupení, resp. podrobný Akt o podmínkách přistoupení. Na základě této Smlouvy je ČR povinna ode dne 1. 5. 2004 implementovat veškeré *acquis communautaire*, a to včetně norem v oblasti komunitárního práva životního prostředí.

Na Českou republiku se v oblasti životního prostředí vztahují 3 přechodná období, která se týkají recyklace obalů z plastů a jejich opětovného využití všech druhů (směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech; toto přechodné období skončilo na konci roku 2005), zajištění odpovídajícího sběru odpadních vod a jejich čištění v obcích nad 2000 obyvatel (směrnice 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod; konec přechodného období je předvídan na rok 2010) a integrovaného povolení (směrnice 96/61/ES o integrované prevenci a omezování

znečištění – IPPC; přechodné období, předvídané do 31. 12. 2007, se týká pouze dvou zařízení, a to teplárny Přešov a elektrárny Nová huť).

České republice se poměrně daří transponovat ve stanovených lhůtách směrnice z oblasti komunitárního práva životního prostředí. Stejně jako ostatním členským státům činí ČR určité potíže implementace, resp. správná praktická aplikace požadavků vyplývajících ze směrnice 85/337/EHS o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí, směrnice 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a směrnice 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků.

Koordinace vztahů s EU v oblasti ochrany životního prostředí náleží převážně do gesce MŽP. Zastupování ČR v řízeních o porušení Smlouvy, včetně prejudiciální fáze, náleží do gesce vládního zmocněnce pro zastupování ČR před Soudním dvorem ES a Soudem prvního stupně, působícím při MZV.

H.2.2. Obecná část práva životního prostředí

V následujícím textu je věnována pozornost nejvýznamnějším směrnicím v ochraně přírody a krajiny. Přehled všech směrnic je uveden v Příloze č. 14.

Směrnice Rady 85/337/EHS o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (doplněna Směrnicí Rady 97/11/ES).

Tato směrnice se snaží identifikovat záměry s významnými vlivy na životní prostředí (pomocí příloh a zjišťovacího řízení) a tyto vlivy identifikovat, popsat, vyhodnotit a současně navrhnout opatření, která by napomohla negativní vlivy při realizaci záměru minimalizovat. Proces posuzování se musí odehrávat za účasti veřejnosti a dotčených správních úřadů, které v jeho průběhu mohou aktivně vystupovat prostřednictvím připomínek. Soubor informací o vlivech záměru - Zpráva o vlivech záměru na životní prostředí (*Environmental Impact Statement* - EIS) následně slouží jako podklad pro rozhodování příslušného státního orgánu o uskutečnění záměru.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/42 ES o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí

Směrnice upravuje požadavky na posuzování koncepčních dokumentů (strategická EIA – SEA) vychází z obdobných východisek. Základním rozdílem je však časová souslednost přípravy předmětu posuzování a jeho posouzení. Zatímco záměr je do procesu posuzování předkládán již v základních obrysech (popř. ve variantách řešení), posuzování koncepčních dokumentů by mělo probíhat současně s jejich přípravou. Začátek procesu posuzování se v tomto případě posouvá na začátek přípravy a zpracování příslušného koncepčního dokumentu a oba procesy – zpracování dokumentu a jeho posuzování – by měly probíhat souběžně a vzájemně se ovlivňovat.

Směrnice Rady 96/61/EC o integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC směrnice)

Tato směrnice vymezuje základní prvky integrovaného přístupu. Na základě této směrnice lze provozovat určité typy zařízení pouze na základě vydaného povolení. Povolení se vydává na základě individuálního přístupu k jednotlivým zařízením, kdy podmínky provozu se stanoví tak, aby emise znečišťujících látek do jednotlivých složek prostředí byly minimální, včetně produkce odpadů, a zároveň bylo dosaženo optimálního využití energie a surovin. Omezení mají být vyjádřena pomocí emisních limitů či obdobných technických parametrů a dalších podmínek založených na nejlepších dostupných technikách (BAT – Best Available Techniques).

Směrnice Rady a Evropského parlamentu 2003/4/ES o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí

H.2.3. Zvláštní část práva ochrany životního prostředí

Ochrana přírody a krajiny

Směrnice Rady 79/409/EEC o ochraně volně žijících ptáků (Směrnice o ptácích)

Tato směrnice vyhláší ochranu všech druhů ptáků, které se přirozeně vyskytují na evropském území členských států ES, a to ve všech jejich vývojových stádiích a v jimi obývaném prostředí. Ochrana se vztahuje na ptáky, jejich vejce, hnízda a jejich stanoviště. Směrnice o ptácích připouští jednoznačné a kontrolovatelné odchylky z uvedené obecné ochrany, a to tradiční, udržitelným způsobem provozovaný lov, zájem ochrany veřejného zdraví, bezpečnost leteckého provozu, prevence hospodářských škod atd.

Dále Směrnice o ptácích zakotvuje povinnost vyhlásit pro 181 vybraných zranitelných ptačích druhů a poddruhů, zařazených do Přílohy I, nejvhodnější oblasti pro jejich ochranu jako oblasti zvláštní ochrany ptactva, nebo též ptačí oblasti (Special Protection Areas – SPA) a zajistit jim odpovídající ochranná opatření. Státy jsou povinny přijmout rovněž obdobná opatření pro oblasti rozmnožování, pelichání a přezimování a tahové zastávky pravidelně se vyskytujících stěhovavých druhů, které nejsou uvedeny v Příloze I. Zvláštní pozornost Směrnice věnuje ochraně mokřadů a zejména mokřadů mezinárodního významu.

Nezastupitelným podkladem pro výběr vhodných kandidátských lokalit SPA jsou významná ptačí území (Important Bird Areas – IBA), klíčová území pro ohrožené ptačí druhy a velká shromaždiště ptáků při tahu a zimování; kritéria pro jejich identifikaci připravila mezinárodní organizace BirdLife International. Území SPA musí být vybrána na základě vědeckých kritérií a aktuálních informací. Tak, kde neexistují národní kritéria, je členský stát povinen se řídit ve výběru lokalit podle významných ptačích území IBA.

Příloha II/1 a II/2 obsahuje seznam druhů, které mohou být s ohledem na početnost populace, zeměpisné rozšíření a míru rozmnožování ve Společenství, loveny podle národní legislativy daného státu. Členské státy zajistí, že lov těchto druhů nenaruší úsilí o ochranu v jejich areálu rozšíření.

Prodej, doprava a držení i chov v lidské péči za účelem prodeje a nabízení živých nebo mrtvých ptáků a jejich částí jsou možné pouze u druhů přílohy III/1, a to za předpokladu, že ptáci byli legálně zabití nebo odchyceni nebo získáni jiným zákonným způsobem. Podobný přístup lze povolit u druhů přílohy III/2 s ustanoveními pro určitá omezení.

Směrnice Rady 92/43/EEC o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Směrnice o stanovištích)

Směrnice o stanovištích má přispět k ochraně a uchování biologické rozmanitosti živočichů a rostlin a stanovišť na území členských států ES. K tomu má sloužit zejména vyhlášení lokalit s přírodními stanovišti významnými z hlediska ochrany přírody v zájmu ES nebo stanovišť z pohledu ochrany přírody cílových druhů ohrožených rostlin a živočichů za lokality významné pro Společenství, nebo evropsky významné lokality (Sites of Community Importation – SCI). Tyto chráněné oblasti mají spolu se zvláště chráněnými územími podle Směrnice o ptácích - ptačími oblastmi vytvořit souvislou evropskou ekologickou soustavu chráněných území NATURA 2000. Tato soustava složená z lokalit s přírodními stanovišti uvedenými v Příloze I Směrnice o stanovištích a stanovišti druhů uvedenými v Příloze II Směrnice o stanovištích; spolu se zmiňovanými ptačími oblastmi podle Směrnice o ptácích umožní zachovat v tzv. zvláštních oblastech ochrany (Special Area of Conservation – SAC) a tam, kde je to vhodné obnovit na úroveň stavu příznivého z hlediska ochrany přírody typy přírodních stanovišť a stanoviště druhů. Narozdíl od ptačích oblastí evropsky významné lokality procházejí složitým procesem navrhování d národního seznamu a následného schvalování Evropskou komisí. Zatímco se ptačí oblasti stávají součástí soustavy NATURA 2000 automaticky ihned po svém vyhlášení, evropsky významné lokality budou zařazeny do soustavy NATURA 2000 až po svém schválení v Bruselu a následném vyhlášení členským státem (stát je tak povinen učinit do 6 let ode dne schválení Evropskou komisí). Směrnice umožňuje Evropské komisi vyhlásit jako SAC i lokalitu, kterou členský stát nenavrl, ale která je z hlediska zájmů ochrany přírody tzv. prioritní.

H.3. Mezinárodní úmluvy

H.3.1. Ramsarská úmluva

Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva.

Předložena k podpisu v roce 1971 v Ramsaru, 138 smluvních stran, sekretariát v ústřední IUCN-Světového svazu ochrany přírody, Gland, Švýcarsko
členství ČR: 1990 (ČSFR)

Ramsarská úmluva je první mezinárodní úmluvou zaměřenou na ochranu a rozumné využívání přírodních zdrojů a jednou z mála úmluv chránících určitý typ biotopů. Prostřednictvím úmluvy je zajišťována celosvětová ochrana všech typů mokřadů.

Úmluva vychází z ekologické funkce mokřadů jako regulátorů vodních režimů a jako biotopů podporujících charakteristickou flóru a faunu, zejména pak vodní ptactvo a přesvědčení, že mokřady vytvářejí zdroje velké hospodářské, kulturní, vědecké a rekreační hodnoty, jejichž ztráta by byla nenahraditelná.

Signatáři této úmluvy se zavazují, že budou:

- podporovat zachování mokřadů a vodního ptactva zřizováním mokřadních chráněných území, ať již jsou zahrnuta do seznamu či nikoliv, a náležitě se postarat o jejich ochranu
- pokud smluvní strana zruší nebo omezí z naléhavých státních zájmů hranice mokřadu zahrnutého do seznamu, měla by tuto ztrátu, nakolik je to možné, nahradit a měla by také vytvořit náhradní chráněné území pro vodní ptactvo a jeho ochranu, a to buď ve stejné oblasti nebo jinde, o rozloze přiměřené ploše původní lokality
- budou podporovat výzkum a výměnu údajů a publikací o mokřadech a jejich flóře a fauně
- usilovat svou správou o zvyšování stavů vodního ptactva ve vhodných mokřadech
- podporovat výchovu pracovníků kvalifikovaných pro výzkum mokřadů, jejich správu a dohled nad nimi

Každá smluvní strana je m.j. povinna zařadit alespoň jeden mokřad do "*Seznamu mokřadů mezinárodního významu*". V současné době je na tomto seznamu vedeno 1369 mokřadů o celkové rozloze 119,6 mil. hektarů.

H.3.2. Bernská úmluva (Úmluva o ochraně evropské flóry a fauny a přírodních stanovišť)

Předložena k podpisu v roce 1979 v Bernu, 45 smluvních stran (platná od 1982), sekretariát Rada Evropy, Štrasburk
členství ČR: 1998

Cílem této Úmluvy je ochrana planě rostoucích rostlin (flóry) a volně žijících živočichů (fauny) a jejich přírodních stanovišť, a to zejména těch druhů a těch stanovišť, jejichž zachování vyžaduje spolupráci několika států, a takovou spolupráci podporovat. Zvláštní důraz se klade na ohrožené a zranitelné druhy, včetně ohrožených a zranitelných stěhovavých druhů.

Smluvní strany přijmou potřebná opatření k tomu, aby populace planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů udržely na takové úrovni anebo přizpůsobily takovému stavu, které odpovídají zvláště ekologickým, vědeckým a kulturním požadavkům a současně přihlížejí k požadavkům hospodářství a rekreace a k potřebám poddruhů, odrůd nebo forem místně ohrožených.

Smluvní strany se úmluvou zavazují, že:

- podniknou kroky k prosazení své celostátní politiky (strategie) pro zachování flóry a fauny a přírodních stanovišť, se zvláštním zřetelem na ohrožené a

zranitelné druhy zvláště na endemické, a na ohrožená stanoviště, v souladu s ustanoveními Úmluvy

- při řízení svého plánování a rozvoje a ve svých opatřeních proti znečišťování přihlédne k zachování flóry a fauny
- budou podporovat vzdělání a rozšiřovat informace o potřebě zachování druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a jejich stanovišť.

V návaznosti na Bernskou úmluvu vznikla iniciativa **Sít' Smaragd**, která v podstatě rozšiřuje síť NATURA 2000 za hranice Evropské unie tak, aby byla pokryta území všech států Evropy. Jedná se o vytvoření soustavy evropsky významných chráněných území podle stejných zásad na území EU i mimo státy EU. Navrhované lokality jsou označovány jako oblasti zvláštního zájmu (*Areas of Special Conservation Interest – ASCI*)

H.3.3.CITES – Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (Washingtonská úmluva)

Předložena k podpisu v roce 1973 ve Washington D.C., 145 smluvních stran, sekretariát UNEP, Ženeva
členství ČR: 1992 (ČSFR)

Spolu s přijatým zákonem o CITES č. 16/1997 Sb., jež má v evropské legislativě paralelu v nařízení (EC) 338/1997, tato úmluva spoluvytváří celkový právní rámec ošetřující mezinárodní obchodování s ohroženými druhy. Všechny dotyčné normy vycházejí z filozofie, že národy a státy jsou a mají být nejlepšími ochránci své vlastní fauny a flóry, a dále, že pro záchranu určitých druhů volně žijících živočichů a planých rostlin před jejich nadměrnou exploatací mezinárodním obchodem je nezbytná mezinárodní spolupráce, a v této souvislosti je třeba přijmout přiměřená opatření k tomuto cíli.

Obsahem úmluvy je rovněž rozčlenění a seznamy daných druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

H.4.Státní ochrana přírody a krajiny

Česká republika, resp. bývalé Československo, nevěnovalo do r. 1989 ekologické a environmentální politice žádnou zvýšenou pozornost. Po r. 1989 se situace výrazně změnila a v r. 1990 byla vydána Modrá kniha – zpráva o stavu životního prostředí v ČR po 40 letech totalitního režimu. Publikace obsahuje popis a zhodnocení stavu životního prostředí, jeho složek a ekosystémů, stanoví hlavní příčiny a hodnotí i jednotlivé regiony ČR. Na Modrou knihu navazuje Duhový program, který obsahuje především návrh úkolů k ozdravení a nápravě špatného stavu životního prostředí v ČR. Dalším obdobím, kdy je věnována větší pozornost životnímu prostředí, je období let 1998-2002, kdy byl přijat Státní program ochrany přírody a krajiny ČR (1998), dvě Státní politiky životního prostředí (1999, 2001) a Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České Republice. Období let 2000-2002 představuje velký rozvoj českého práva životního prostředí, ovlivněný

zejména rychlou harmonizací tohoto úseku s právem životního prostředí ES. Po r. 2002 byla přijata další Státní politika životního prostředí (2004) a Strategie udržitelného rozvoje České republiky (2004), které plně vycházejí z principu udržitelného rozvoje, který byl jako jeden z principů a cílů přijat mezinárodním společenstvím, a to jak na summitu v Rio de Janeiro (1992), tak i v Johannesburgu (2002).

Vláda České republiky schválila dne 25. května 2005 svým usnesením č. 620 Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky (Strategie). Dokument, který má být podle článku 6 Úmluvy o biologické rozmanitosti (Úmluva, Rio de Janeiro, 1992) hlavním strategickým materiálem ochrany biologické rozmanitosti každé smluvní strany Úmluvy. Úmluva je celosvětově hodnocena jako klíčový dokument v ochraně biologické rozmanitosti na všech třech úrovních (genová, druhová a ekosystémová).

Strategie je svého druhu první materiál, který zaštituje komplexní ochranu biodiverzity v ČR, a to také proto, že pokrývá jak „strategická témata“ ochrany in situ, ex situ, invazních druhů, apod., ale definuje také problémové okruhy a cíle v „biodiverzitě v sektorových a složkových politikách“ (lesní ekosystémy, vodní a mokřadní, doprava, energetika, cestovní ruch, apod.).

Jedním z hlavních cílů této Strategie, který je také ve schváleném usnesení vlády, je úkol uložený ministrům ostatních resortů, aby zohledňovali cíle Strategie v programových a odvětvových dokumentech, politikách, strategiích, koncepcích a příslušných právních předpisech. Věříme, že pokud se otázky ochrany přírody stanou součástí materiálů ostatních resortů, které nemají ochranu přírody jako prioritní cíl, dospějeme lépe k celosvětovému cíli - snížení úbytku biologické rozmanitosti do roku 2010.